

Kültürlerarası Hemşirelik Derneği ve COVID-19 Pandemisine Yaklaşım

Transcultural Nursing Association and Approach to the COVID-19 Pandemic

Kültürlerarası Hemşirelik Derneği (KHD), 2013 yılında altı farklı üniversitenin hemşirelik bölümlerinde görev yapan altı profesör ve bir doçent hemşire tarafından Çanakkale’de kurulmuş olup, şu anda 146 üyesi bulunmaktadır. KHD, hemşirelik eğitimi, yönetimi, bakımı ve araştırma sürecinin kültüre uygun olarak gerçekleştirilmesini amaçlar. Bu amaçla kurulduğundan bu yana çok sayıda kongre, sempozyum, çalıştay, panel, kurs, seminer, konferans düzenlemiş ve düzenlenen bilimsel etkinliklere katkı vermiştir. Dernek üyeleri Türkiye’de Kültürlerarası Hemşireliğin gelişim sürecine katkıda bulunmak ve hemşireler için Türkçe kaynak oluşturmak amacıyla çok sayıda kitap ve makale yayınlamıştır. Bunlar arasında başlıcaları: “Kültürlerarası Hemşirelik”, “Hemşirelerde Kültürel Yeterliliği Geliştirme Yaklaşım ve Önerileri”, “Farklı Dinler ve Hemşirelik Yaklaşımları”, “Türkiye’de Kültürel Çeşitlilik ve Geleneksel Sağlık Uygulamaları”, “Türkiye’de Farklı Kültürler ve Sağlık Yaklaşımları: Sağlık Çalışanlarına Öneriler” isimli kitaplar, Türkiye Kliniklerinde Kültürlerarası Hemşirelik konulu e-kitap, Halk Sağlığı Hemşireliği ve Kültürel Yeterli Bakım başlıklı dergi özel sayısı, kültürel tanılamada kullanılacak çok sayıda rehber ve hemşirelerde kültürel yeterliliğin gelişim sürecini açıklayan Çevre Odaklı Kültürel Yeterlilik Modelidir. Kültürlerarası Hemşirelik Kongreleri de KHD işbirliği ile yürütülmektedir.

Türkiye’de artan akredite hastanelerle birlikte yaygınlaşan sağlık turizmi, uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı sayısı, turist sayısı, ikamet eden yabancı sayısı, göçmen, mülteci ve sığınmacı sayısının yanı sıra LGBT-Q ve mahkûm gibi toplumlar tarafından kültürel yapı içerisinde damgalanma ve dışlanma yaşayan birçok özel ve dezavantajlı gruplar kültürel yaklaşımı kaçınılmaz kılmıştır. KHD, yakın gelecekte hemşirelerin çoğunluğunun kendininkinden farklı inanca, dile ve yaşam biçimine sahip bireylerle çalışma alanları içinde karşılaşabileceği öngörüsüyle farkındalık çalışmalarına devam ettirmektedir. Kültürel yaklaşımı özümseyen hemşirelerin nerede ve hangi durumda hizmet ederse etsin kültür odaklı sorunların çözümünde kilit kişiler olacağı düşünülmektedir. Ancak sorun bildirmek için öncelikle sorunun kaynağına yönelik farkındalık, duyarlılığa sahip olmak gerektiği önemli bir ayrıntıdır. Örneğin; hemşire ve hasta arasındaki iletişim problemi, sıradan bir iletişim kazası olarak algılanırken, gerçekte kültürlerarası bir iletişim problemi olabilir ya da yaşanan çatışma kültürlerarası bir çatışma olabilir. Sorunların nedeni kültürlerarası toleransın düşük olması veya kültürel hoşgörüsüzlük olabilir. Hemşire veya hastanın birbirlerine olumsuz davranışlarının altında yatan neden kültürel önyargı veya damgalama olabilir. Bu örnekleri ulusal ve uluslararası düzeyde eğitmen, yönetici, araştırmacı hemşireler boyutunda artırmak mümkündür. Daha önce kendinden farklı bir kültürle hiç karşılaşmamış olan bir hemşire kültürel yetersizliğinin farkına varmayabilir. Kültürel yeterlilik konusunda farkındalığı ve duyarlılığı yetersiz olan bir hemşire, bütüncül yaklaşımın bileşenlerinden birini eksik bıraktığını fark etmeyebilir.

Kültür yaşamın her alanında etkilidir. Bütün toplumsal kurumlar kültürden etkilenmektedir. Bu kurumların dışında sağlığı bırakmak mümkün değildir. Bu bağlamda COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelerin kültür odaklı sorunlar yaşadıkları düşünülmekle birlikte, üyeler tarafından olumsuz herhangi bir geri bildirim yapılmamıştır. COVID-19 pandemisinde kültürün etkisi ulusal ve uluslararası boyutta oldukça bariz bir şekilde hissedilmiş olup, sadece sağlığı koruma değil, erken tanı ve tedavi süreci de kültürden etkilenmiştir. Selamlaşma şekli, akraba bağları, yaşlinın toplum içindeki yeri, aile içi ve toplumsal roller, hastalığa atfedilen önem, kaderci yaklaşım, anı yaşamaya odaklanma, sosyal mesafeye yüklenen anlam, hijyen alışkanlıkları, beslenme kültürü ve daha birçok kültürel davranış COVID-19 pandemisini etkilerken, COVID-19 pandemisi de kültürü etkilemiştir. Pandemi nedeniyle kültürel ritüellere getirilen kısıtlamaların bazı gruplar tarafından kabul edilmekte zorlanılması, hastalığın yayılmasına zemin hazırlamıştır. T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın hadislerle evde kalma, camilere gitmeme, el yıkama gibi bireysel ve koruyucu önlemleri açıkladığı resmi sayfası kültürün etkisinin altını çizmiştir. Benzer süreç diğer inanç sistemlerinde de karşımıza çıkmıştır.

Gülbu Tanrıverdi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı,
Hemşirelik Bölümü, Çanakkale, Türkiye

Tanrıverdi G. Transcultural Nursing Association and Approach to the COVID-19 Pandemic. *J Educ Res Nurs.* 2021;18(Supp. 1):1-2.

Corresponding Author: Gülbu Tanrıverdi
E-mail: gulbu.tanriverdi@gmail.com
gulbu@comu.edu.tr

Received: June 5, 2020
Accepted: June 17, 2020

Copyright@Author(s) - Available online at
www.jer-nursing.org
Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-NonCommercial
4.0 International License.

Hemşireler, kültürel yeterliliğin önemini algılayıp, buna yönelik kendini geliştirme çabalarının içine girerse, yaşanan problemlerin bazılarının aslında kültür kaynaklı olduğunu ve çok kolay girişimlerle çözülebileceğinin farkına varabilir. Hemşireler, bakım verdikleri bireylerin bakım ve tedavi reddine, bakım sürecinde olumsuz tepkilerine, kültürel çatışmalara, bakım verdikleri bireylerle aralarında oluşacak kültürel boşluklara, farklı uygulamalar sonrası yaşanabilecek kültürel şoklara hatta kendilerinde veya bakım verdikleri bireylerde kültürel ağırlara neden olabileceklerdir. Farklılıkları ve çeşitlilikleri görmemek, sadece bakım kalitesi ve memnuniyetini azaltmayacak hem hemşirelerde hem de bireylerde anksiyeteyi de artıracaktır. COVID-19 pandemi süreci sadece hemşireleri değil, sağlıklı ve hasta bireyleri, hemşirelerin çalıştıkları kurumları ve hatta hemşirelik bilimini de etkilenebilmektedir.

COVID-19 pandemi süreci hemşirelerin kültürel yeterlilik becerilerine en çok ihtiyaç duyulan zamanlarından biri olarak görülmektedir. Hemşirelerin, bireylerin kolundaki bir ipin, başındaki bir kitabın, elinde tuttuğu bir taşın, baş ucundaki bir bardaktaki kirli suyun, kulaklıkla dinlemeye çalıştığı bir sesin veya izlemeye çalıştığı bir görüntünün onun hastalıkla mücadele etme yöntemi ve ölüme kendini hazırlama biçimi olabileceğinin farkına varması gerekmektedir. Hemşireler hastanın sağlık kurumlarında yerine getirmek istediği dini ritüellerine ve kültürel yaşam biçimlerine yönelik önyargıdan uzak davranması ve tıbbi doğruların her zaman kişilerin kültürlerinde doğru olarak algılanmayabileceğine yönelik farkındalık geliştirmesi beklenmektedir.

Hemşireler kültürel yeterliliklerini geliştirmeye kendilerini tanımakla başlayabilirler. Öncelikle hemşirelerin şu soruları kendilerine sormaları önerilebilir: "Ben kimim, önyargıları var mı, birilerinin kültürünü küçümsüyorum mu, birilerini kültürel davranışlarından dolayı damgalıyorum mu, davranışları değerlendirirken karşıdaki bireyin kültürünü dikkate alarak değerlendiriyorum mu, kültürlerarası empati kurabiliyorum mu, kültürlerarası hoşgörü ve toleransa sahip miyim ve farklı kültürlerle tanışmaya istekli miyim". Bu soruları yanıt ararken COVID-19 pandemi süreciyle ilgili medya haberlerine yönelik verdikleri kişisel tepkiler üzerinde düşünerek başlayabilirler. Örneğin: COVID-19 pandemisinin çıkış noktası olarak gösterilen canlı hayvan pazarları ve yarasa çorbalıyla gündeme gelen Çinliler yemek kültürü ile sosyal medyada linç edildi. Yine el yıkama ve hijyen alışkanlıkları konuşulmaya başlandığında Hindistan'da yaşayan Müslümanların aynı havuzdan abdest almaları gündeme getirildi. Bu örnekleri

ulusal ve uluslararası düzeyde artırmak mümkündür. Bu tür örnekler görüldüğünde neler düşünüldü? Hastalığın yayılmasında Çinliler suçlandı mı? Hijyen koşullarına uymayan, enfeksiyon bulaşma riskini artıran dini ve kültürel ritüeller konusunda ısrarcı olan, bu nedenlerle kendisi ve diğer kişilerin hastalanmasına neden olanlar için ne düşünüldü? Hastanede hemşire kendisi için hiç de rahat olmayan kıyafetlerle hasta başına gittiğinde hastanın bakımında kültürel boyutların olabileceği düşünüldü mü? Farklı inanca sahip hastanın terminal dönemde farklı talepleri olabileceği üzerinde düşünüldü mü? Bu sorular kültürel yeterlilik sürecinde sonsuz sayıda uzayıp gidecektir. Ancak farkına varılması gereken nokta ister klinisyen, ister akademisyen, ister yönetici, isterse araştırmacı hemşire olsun, karşıdaki bireyin kendine özgü bir kültürü olduğu unutmamalıdır. Her birey kendi kültürüne saygı duyulmasını bekler ve yine her birey kriz dönemlerinde kültürüne uygun uygulamaların yapılmasını tercih edebilir. Hemşireler tanı listelerine eklenen kültürel tanıları kullanmakla kalmamalı, kültüre uygun yaklaşımı geliştirmek için çaba göstermelidirler. Unutulmamalıdır ki uluslararası kültürlerarası yeterlilik için uygulama standartlarından ilki sosyal adalettir. Hemşireler sağlık ve eğitim kurumlarında, alanda ve bilimsel çalışmalarında kültürel farklılıklarından dolayı hiç kimsenin ayrımcılığa maruz kalmaması, mağdur edilmemesi, ötekileştirilmemesi, dışlanmaması, damgalanması için sözcülük ve savunuculuk yapmalıdır.

Bu bağlamda KHD COVID-19 pandemisine yönelik üyelerin de dahil olduğu birtakım toplumsal ve mesleki farkındalık çalışmaları çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında KHD üyelerinin de aralarında olduğu gruplar tarafından pandemiden korunma önlemlerinin farklı dillere çevrilerek hazırlandığı video, broşür, afiş ve COVID-19 pandemisine kültürel yaklaşımı konu alan bilimsel etkinliklere katılım bu alanda yapılan katkılar olarak değerlendirilebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.